

Diabéteszes gyermekek speciális ellátási eljárásrendje

Győri Mosolyvár Óvoda

OM szám: 202641

Érvényes: 2024. január 01.-től

A cukorbetegség fogalma, típusai

A cukorbetegség, vagy más néven a diabétesz a cukoranyagcsere zavara, tünete az emelkedett vércukorszint. Pontosabb meghatározás szerint olyan komplex anyagcserezavar, melynek középpontjában a szénhidrát-anyagcsere eltérései vannak, de a kórfolyamat érinti a zsír- és fehérje-anyagcserét is. Több típusú diabétesz van. Gyerekekre döntően az 1-es típusú cukorbetegség jellemző.

- 1-es típusú diabétesz autoimmun betegség: ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Kialakulásának pontos oka nem ismert.

- 2-es típusú diabétesz: (sajnos manapság az iskolás korosztályban is egyre inkább jelentkezik) a szervezet termel ugyan inzulint, de vagy nem eleget, vagy az nem tud megfelelően hasznosulni. Kialakulásában erős genetikai tényezők mellett szerepet játszik a túlsúly és a mozgásszegény életmód.

A gyermekkori diabétesz tünetei

A gyermekkorban jelentkező cukorbetegség tünetei is hasonlóak a felnőttkorban jelentkezőkhöz, általában a tünetek specifikussága miatt könnyen felismerhető a diabétesz.

Cukorbetegség fő tünetei:

- erős szomjúságérzet
- gyakori vizeletürítés
- nehéz sebgyógyulás
- ólmos fáradtság, bágyadtság, rossz közérzet
- fogyás, ennek ellenére nagy étvágy, állandó éhségérzet
- acetonos lehelet

Cukorbeteg mindennapok

Gondoskodni kell arról, hogy a gyerek óvodájában mindenki ismerje azokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gyermek biztonságban legyen.

A pedagógus kötelessége, hogy a cukorbeteg gyermeket napközben bármikor:

- kiengedje a mosdóba,
- biztosítsa, hogy folyadékhoz jusson,
- az előírásoknak megfelelően ill. szükség esetén megmérje a vércukrát,
- beadja a gyermeknek az inzulint,
- engedje, hogy ehessen.

A diabéteszes gyermek ellátása terén elsősorban a szülő határozza meg a feladatokat a pedagógus számára. Közösben tervezik meg a napi rutint, hogy milyen felelősségi köröket és feladatokat vállaljon fel a pedagógus.

Cukorbeteg gyerekek ellátása

- Első lépés az egyedi napirendjük megismerése és betartása.
- Második lépésként fontos megérteni, hogy a napirend módosítása milyen keretek közt lehetséges, a napirend egyes pontjainak be nem tartása milyen következményekkel jár.

Magas vércukorszint esetén a vér ketonszintjét is ellenőrizni kell. Ha a vércukorszint és a ketonszint is magas, azonnali kórházi ellátás szükséges!

Ketoacidózis leggyakoribb tünetei: hányinger, hányás. Tehát ha egy 1-es típusú cukorbeteg hány, nem tud folyadékot fogyasztani, azonnal kórházba kell kerülnie!

- **15 mmol/l feletti** inzulinérték *nagyon magas* (HI) – Azonnal egyeztetni a szülővel a korrekcióról!

Inzulin hasfalba, combba, felkar külső felszínébe adható be.

Testmozgás

Teendők mozgás előtt:

- mindig legyen kéznél plusz szénhidrát: gyümölcsle, keksz, szőlőcukor
- vércukormérés.
- a vércukor-célértékek a mozgás megkezdése előtt egyéniek, de általános főszabályként elmondható, hogy a **mozgást nem szabad elkezdni, ha a vércukor 5 mmol/l alatt VAGY 14mmol/l felett van.**
- 5 mmol/l alatt a megkezdett mozgás hypoglikémiát fog okozni, míg 14mmol/l felett egyéb élettani hatások miatt a vércukorszint csökkenés helyett inkább még magasabbra emelkedik.

Teendők mozgás közben:

Figyelni egy lehetséges hypoglikémia tüneteit.

- Ha a cukorbeteg gyerek viselkedése eltér a megszokottól, hirtelen “lemerül az elem”, elfárad, leül, vagy a rá jellemző, egyedi tüneteket mutatja, le kell ültetni és a vércukorértékét vércukorméréssel ellenőrizni.
- alacsony vércukorérték esetén plusz szénhidrátfogyasztás szükséges.
- ha a vércukorszint rendeződött, a mozgás folytatható.

Teendők testmozgás után:

- a mozgás után vércukormérés javasolt. A mozgás vércukorcsökkentő hatásával órákkal a mozgás befejezése után is számolni kell, ezért továbbra is érdemes figyelni a lehetséges hypoglikémiás tüneteket.

A Győri Mosolyvár Óvodában a vezető által megbízott felelős személy(ek):

Szemeti Barbara óvodapedagógus

Szükség esetén: Babos Tünde pedagógiai asszisztens

A cukorbeteg gyerekek társaiktól semmiben nem különböző, boldog, egészséges és teljes életet élhetnek, melyhez elengedhetetlen a szűk és a tágabb környezetük elfogadása és támogatása. Ehhez kérem, a gyermekek családja nevében is, a gyermekekkel foglalkozó valamennyi munkatárs segítségét, megértő támogatását.

Az eljárásrend célja

Magyarországon egyre több 18 év alatti cukorbeteg él. Döntő többségük un. teljes inzulinhiányos, 1-es típusú cukorbeteg, aki egész életében rendszeres inzulinadásra szorul. Ezért minden köznevelési intézményben dolgozó pedagógus, és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott számára fontos feladat felkészülni a cukorbeteg gyermekek fogadására, ismerni mindennapjaikat és a diabétesz kialakulásának korai tüneteit, melyek felismerésével akár életveszélyes állapotot előzhetnek meg.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 2021. szeptember 1-jétől hatályos módosítása értelmében az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermekek és tanulók esetében az óvoda, valamint az iskola 1–8. évfolyamán az érintett intézmény gondoskodik a napközbeni alapvető speciális ellátásról: a vércukorszint szükség szerinti méréséről, valamint – szükség esetén, orvosi előírás alapján – a szülővel, törvényes képviselővel történt egyeztetést követően, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadásáról.

Ezen feladatok ellátását a jogszabályban meghatározott intézményi kör az iskolaorvos és védőnő, vagy a megfelelő szakmai továbbképzést elvégző, pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy révén biztosíthatja:

„62.§ (1a) A nevelési-oktatási intézmény, többcélú intézmény vezetője a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, az általános iskola, a fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola, a kollégium, a hat és nyolc évfolyammal működő gimnázium vagy a szakgimnázium ötödik-nyolcadik évfolyamán az intézmény – beleértve az ilyen köznevelési alapeladatot ellátó többcélú intézményt is – felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)–(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.

(1b) Az intézmény vezetője a pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja számára az (1a) bekezdés szerinti esetben és módon előírhatja

a) a vércukorszint szükség szerinti mérését,

b) szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

(1c) A nevelési-oktatási intézmény vezetője az (1b) bekezdés szerinti feladat ellátását

a) olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja, aki a hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésen részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy

b) iskolaorvos vagy iskolavédőnő útján biztosítja.

(1d) A szülő, más törvényes képviselő az (1a) bekezdés szerinti kérelmét az Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban megtett formában nyújtja be.”

- Végül fontos tudni, hogyan lehet megelőzni és felismerni a vészhelyzeteket, mi a teendő ezekben a helyzetekben.

Feladatkörök

Szülő, gondviselő

Gondoskodik az eszközökről és az inzulinról, amelyek szükségesek a cukorbeteg tanuló ellátásához.

Megadja a vészhelyzeti elérhetőségeket, amelyeket váratlan helyzetekben használni lehet. Megadja a gyermek étkezési rendjét.

Magával viszi gyermeke cukorbeteg-felszerelését az óvodába

Jelzi az óvodának, ha változik az ellátási terv.

Óvodai dolgozók

A tanév elején egyeztetik a szülőkkel/gondviselővel a cukorbetegség ellátási tervét. Egyeztetnek a szülőkkel a gyermek napirendjéről.

Ellenőrzik a szülők/gondviselők elérhetőségét.

Megállapodnak arról, hogy milyen esetben kell értesíteni a szülőket/gondviselőket.

Segítik a cukorbeteg gyermeket az óvodában.

A megbeszélte időben megméri a gyermek a vércukorszintjét.

Biztonságos helyen beadják az inzulinját.

Felismerik az alacsony és a magas vércukorszint jeleit és tüneteit.

Megtanulják, mit kell tenni a gyermekkel, ha alacsony vagy ha magas a vércukorszintje.

Gondoskodnak arról, hogy az alacsony vércukorszintű gyermeket mindig felügyelje valaki, ne maradjon egyedül.

Szabad hozzáférést biztosítanak vízhez és a mosdóhoz.

Gyermek

Szól a közelében lévő felnőtteknek, ha rosszul érzi magát, (ha leesik, vagy felmegy a vércukra).

Van nála gyorsan felszívódó szénhidrát arra az esetre, ha leesne a vércukorszintje.

Fontos információk

- *Normális vércukorszint tartomány: 3,9-10 mmol/l között*

- **3,9 mmol/l alatti** inzulinérték **vészesen alacsony** (LO) (hypoglikémia, „hipó”)

– *teendő:* azonnal a szülővel egyeztetett mennyiségű, gyorsan felszívódó szénhidrátot kell adni (1-2 dl gyümölcslé, pár szem szőlőcukor, néhány db keksz), ha erre nincs lehetőség, mert a gyerek eszméletét veszítette, Glucagon beadása szükséges.

Tünetek: mintha részeg lenne, hirtelen fáradtság, koncentráció-zavar, gyengeség, bizonytalanság, sápadtság, remegés, verejtékezés.

Alacsony vércukorszint gyanúja estén a gyereket tilos magára hagyni!

- **10 mmol/l feletti** inzulinérték **magas** (hyperglikémia)

– *teendő:* szülővel egyeztetni a beavatkozás szükségességéről, cukormentes folyadékfogyasztás, esetleg testmozgás javasolt.

Tünetek: megnövekvő szomjúságérzet, gyakori vizeletürítési inger, fáradtság, rossz közérzet, viszkető bőr.

1.sz melléklet

Cukorbeteg gyermek
Ellátási terv
(szülő vagy törvényes képviselő tölti ki)

1. Személyes adatok

Gyermek neve:.....

Szül.hely,idő:.....

Anyja neve:.....

Apja neve:.....

Telefonos elérhetőségek: (Kérjük a kívánt hívási sorrendben írja fel a telefonszámokat és tüntesse fel, hogy azok szülőhöz, barátához, gondozóhoz tartoznak –e. Azt is tüntesse fel, hogy az illető jogosult-e vészhelyzetben eljárni.)

Sorrend	Név	Kapcsolat	Telefonszám	Jogosultság van /nincs
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Diabetológus /gondozó orvos:

Név:..... Telefon:.....

Gyermekorvos:

Név:..... Telefon:.....

2. Diabéteszre vonatkozó adatok:

A vércukorszint mérés szokásos időpontjai (kérjük, húzza alá)

Reggeli előtt / után

Elalvás előtt

Ebéd előtt /után

Éjszaka

Vacsora előtt/után

Egyéb:

A vércukorszint céltartománya:.....és ..... között.

Ha a vércukorszint .....alá esik, értesítendő személy..... és
.....

Alacsony vércukorszint jellemző jelei / tünetei a gyermeknél:

.....
.....
.....

Ha a vércukorszint..... fölé emelkedik a következőket kell tenni:

.....
.....
.....

Magas vércukorszint jellemző jelei/ tünetei a gyermeknél:

.....
.....
.....

Szükség lesz –e inzulinbeadásra az óvodában :   igen   nem

Amennyiben igen, kérjük adja meg az időpontot, az inzulin mennyiségét és beadásának körülményeit:

.....
.....
.....

Igényelnek-e a gyermek részére óvodai diétás étkezést?   igen   nem

Teendők különleges étkezések vagy ételek esetén (pl. ünnepnapok)

.....
.....
.....

Kérjük sorolja fel azokat a helyzeteket, amelyeket Ön szerint vészhelyzetként kell kezelni az óvodának.

.....
.....
.....

Egyéb kérések (pl. testmozgással kapcsolatosan)

.....
.....
.....
.....

3. Nyilatkozat

Alulírott ..... szülő/törvényes képviselő tudomásul veszem, hogy gyermekem óvodai ellátását nem egészségügyi végzettségű pedagógusok végzik. Egyben belegezem, hogy gyermekemen .....-n (gyermek neve) az arra feljogosított óvodapedagógusok, nevelő munkát közvetlenül segítő dolgozók a fenti adatokat megismerjék és a diabétesszel kapcsolatos eljárásokat (vércukorszint mérés, inzulin beadása) ezen ellátási terv alapján elvégezzék.

Győr, ...

.....

Szülő/ gondviselő

Az ellátási tervet megismertem:

Gyermek ellátásában részt vevő neve	Aláírás